Herfst 2017 | Jaargang 4

De Vrije School Den Haag

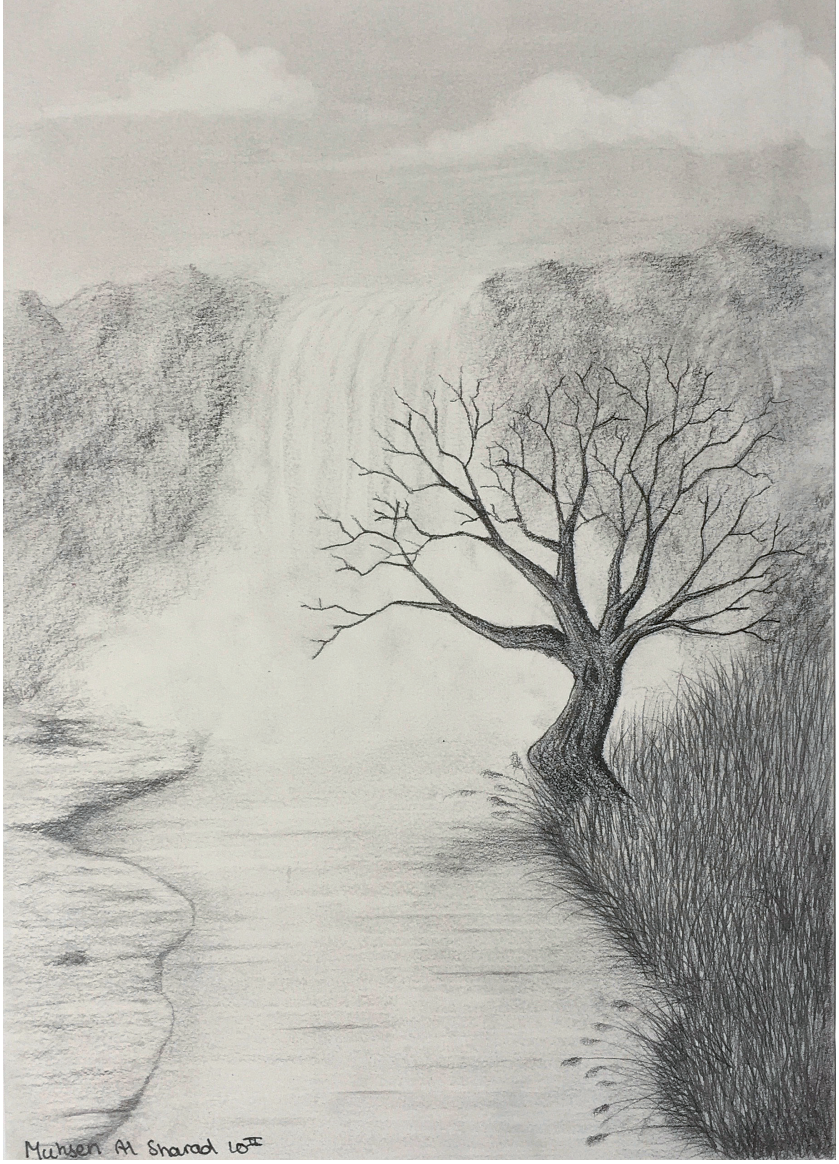

Kijk mij

In deze tijd ga jij voorbij na mij
En de tijd stopt om je te vangen
In dit stukje uit het korte leventje jouw zien

En snakkend naar adem beseffend
Dat je hier bent
Ik had dit alleen kunnen hopen

Ben ik er ook zeg het me
Mijn blik om toe te geven
Kijk naar mij of niet doe het

Om mij heen ok mij vermijden
Laat zien dat je mij bekeken hebt.

TEKST MARIJN VONK (KLAS 7, JUNI 2016) NAAR: 'ZIE MIJ' VAN TED VAN LIESHOUT

BEELD: MUSHEN AL SHARAD (KLAS 10E, JUNI 2017)

De Vrije School Den Haag

Colofon

Redactie
Anna Italianer, Therèse Jobse, Jacomine Lagas (eindredactie), Yvonne Macrander, Manon Vinkenborg

Leerlingen redactie
Lieve van Dam (klas 12)
Eliza Gerretsen (klas 12)
Tijn Manche (klas 11.2)

Beeld voorzijde
XXX

De Vrije School Den Haag
Voortgezet onderwijs
Waalsdorperweg 12, 2597 JB Den Haag
voortgezetonderwijs@devrijeschooldenhaag.nl
www.devrijeschooldenhaag.nl

Basisonderwijs
Abbenbroekweg 7, 2597 NT Den Haag
info@devrijeschooldenhaag.nl
www.devrijeschooldenhaag.nl

Advertenties via Therèse Jobse
t.jobse@devrijeschooldenhaag.nl
070 3522177

Kennismaking (met de vrijeschool) en kwaliteit

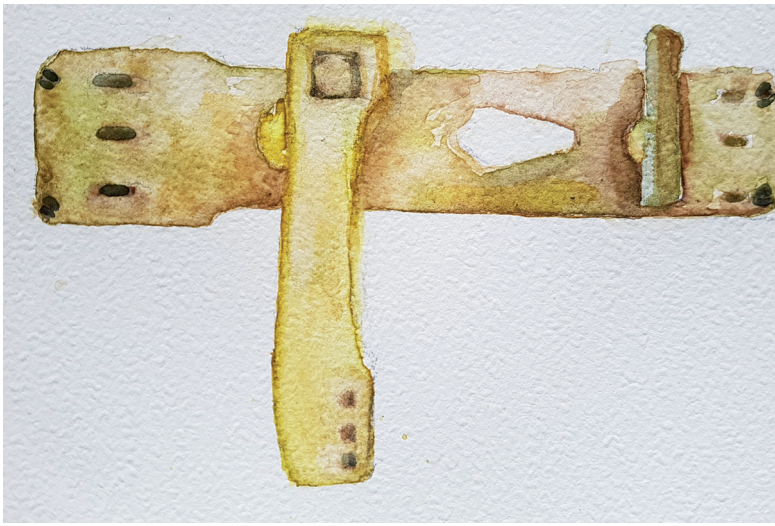

TEKST ARTHO JANSEN (BESTUURDER ST. VRIJESCHOLEN ZUIDWEST NEDERLAND) | BEELD FRANKA NIJMAN

Christoffel Columbus, Vasco da Gama en Amerigo Vespucci zijn ontdekkingsreizigers die symbool staan voor de zevende klassers die dit jaar aan hun ontdekkingsreis op de middelbare school zijn begonnen, met alle facetten die daarbij horen. Voor veel nieuwe leerlingen, ouders en leraren is de vrijeschool dit jaar een nieuwe wereld: een wereld die het ontdekken waard is.

Als je in zo'n nieuwe omgeving stapt ben je op zoek naar houvast. De rituelen van die de vrijeschool biedt kunnen zo'n baken zijn, temeer daar de meeste van deze rituelen geen losstaande handelingen zijn, maar een diepere laag en betekenis hebben. Zij verwijzen naar waar de vrijeschool voor staat. Ook daarbij gaat het over een ontdekkingstocht. In februari 2013 wilde VPRO's Hokjesman Michael Schaap antroposofen ontdekken. Boeiend om te zien hoe zo'n zoektocht vorm krijgt en hoe nagenoeg geen van de bevraagden zichzelf antroposoof noemde, terwijl er toch een duidelijke affiniteit leek te zijn. De aflevering is terug te zien op de website van de VPRO (www.vpro.nl).

Identiteit

Een vergelijkbare ervaring had ik toen ik bij de vrijeschool ging werken. In de eerste periode ging ik intensief op zoek naar de essentie van de vrijeschool. Uit de vele gesprekken hierover met collega's ontstond een kleurrijk beeld, met veel variatie en accentverschillen, maar ook met een – lastig te benoemen – verbindende rode draad.

Acht jaar geleden had de Vereniging voor vrijescholen het plan opgevat om de identiteit van de vrijescholen te beschrijven. Drie projectleiders zijn hier aanvankelijk niet goed uitgekomen, omdat elke poging om die identiteit te beschrijven te breed, te beperkt of te eenzijdig was en daarmee veel kritiek opriep van de achterban. Uiteindelijk heeft dit geresulteerd in een zeer compacte beschrijving met tien basiselementen. Inmiddels wordt dit document door veel scholen gebuikt als bruikbare tool voor kennismaking met de vrijeschool. Het is te downloaden via de website van de Vereniging van vrijescholen (www.vrijescholen.nl).

Kwaliteit beschrijven

De zoektocht naar de identiteit van vrijescholen is sinds 1 augustus 2017 extra actueel geworden. Tot die datum moesten scholen voldoen aan de kwaliteitseisen van de inspectie. Deels waren deze eisen expliciet en in cijfers uit te drukken, deels hadden deze nadrukkelijk met onderwijsopvattingen te maken. Een inspectiebezoek kon daardoor een riskante en soms grillige exercitie zijn. Vanaf deze zomer maakt de inspectie echter een onderscheid tussen wat wettelijk verplicht is ('de deugdelijkheidseisen') en de extra ambities die betrekking hebben op de kwaliteit. Het verrassende en mooie is dat scholen dit laatste aspect zelf mogen invullen. Die handschoen hebben bestuurders en schoolleiders opgepakt en, samen met de lector van de Hogeschool Leiden, hebben zij een lijvig stuk geschreven waarin de veelkleurigheid van die kwaliteit is beschreven. De bedoeling was om dit stuk met alle leraren (en indien mogelijk met ouders en leerlingen) te bespreken. Tijdens een informeel gesprek met de inspectie om te verkennen hoe op een dergelijke visie gereageerd zou worden is gebleken is dat er waardering voor was. De norm – wanneer vind je dat je school het goed doet – moest echter scherper en eenduidiger beschreven worden. Een begrijpelijke reactie, vanuit de gedachte dat de scholen dan op basis van die eenduidigheid beter aangestuurd kunnen worden. Dit brengt vrijescholen echter ook in de problemen. "Worden wie je bent", om maar eens een kwaliteitsaspect te noemen, is lastig eenduidig te ontrafelen in doelen: verschillende leraren hebben verschillende routes om aan dit doel bij te dragen. Of het doel bereikt is, is soms op dat moment, in die week of in dat jaar 'merkbaar', maar daarmee nog niet meetbaar. En soms is het pas na jaren of zelfs decennia merkbaar, zo hoor ik weleens van oud-leerlingen.

Kortom: de komende maanden hebben wij een interessante opdracht met elkaar: zélf te bepalen wat wij onder kwaliteit verstaan en waaraan we dit kunnen merken. Als u het leuk vindt om aan deze gedachtenvorming bij te dragen, dan kunt u zich melden bij Anna Italianer (a.italianer@vszh.nl).

Welkom!

Tien vragen aan de nieuwe rector

TEKST GERALDINA METSELAAR

Het was diep graven in zijn overvolle agenda, maar op de valreep van het vorige schooljaar is het toch gelukt. In iets meer dan een kwartier gaf Jeroen van Arendonk, de nieuwe rector van De Vrije School Den Haag, antwoord op maar liefst tien prangende vragen.

Jeroen glimt als hij rondkijkt in de hemelsblauwe kamer met uitzicht op het schoolplein en Hubertusduin. Hij is blij met zijn benoeming als nieuwe rector van De Vrije School Den Haag. Jeroen werd unaniem gekozen door de sollicitatiecommissie bestaande uit leraren en leerlingen. Voor voormalig afdelingsleider van het Vrijzinnig Christelijk Lyceum (VCL), betekent de aanstelling als rector van De Vrije School Den Haag de mogelijkheid om écht iets te kunnen betekenen binnen het voortgezet onderwijs. 'Het vrijeschoolonderwijs spreekt me vanuit die optiek heel erg aan!'

1. *Jeroen… Wat neem je mee, wat laat je achter?*

'Ik neem alles mee, maar laat ook alles achter. Het VCL is een compleet andere school dan De Vrije School Den Haag. Er zijn verschillen, maar gelukkig ook vele overeenkomsten. Het zijn allebei scholen in het voortgezet onderwijs. Het VO, zoals dat officieel heet. Ik heb een enorme ambitie om iets te betekenen binnen het voortgezet onderwijs. Waarom? Als school word je in een mal gedrukt, alsof we een broodjesfabriek zijn. Dat zijn we niet. Voor mijn gevoel dreigen we hierdoor de intrinsieke motivatie van onze leerlingen kwijt te raken. Dat kan ook anders. Als school moet je willen dat leerlingen de ruimte krijgen om zich optimaal te ontwikkelen in de wereld waarin we leven. Dat houdt meer in dan een papiertje halen.'

2. *Hoe zie je de toekomst van het vrijeschoolonderwijs?*

'Ik vind het belangrijk dat je het vrijeschoolonderwijs vertaalt naar het nu. Innovatie en vernieuwing zijn belangrijke factoren om het vrijeschoolonderwijs ook over vijf jaar aantrekkelijk te houden voor leerlingen. Wat vind je van Steiner2.0? Maar de komende tijd concentreer ik me eerst op het me eigen maken van de uitgangspunten van het vrijeschoolonderwijs en het besturen van de school.'

3. *Gaat het nieuwe onderwijsmodel werken of gaan we over een paar jaar terug naar hoe het ooit was?*

'Terug naar hoe het ooit was kan niet meer en dat zal ook niet meer gebeuren, denk ik. Nee, sterker, dat weet ik zeker. De Vrije School Den Haag was de laatste vrijeschool die veranderingen zoals op voorhand differentiëren, heeft doorgevoerd. We moeten innoveren. Denk aan onderwijs op maat.'

4. *Gaat er dan iets veranderen in het klassikaal lesgeven?*

'Het zou zo mooi zijn als het en / en zou kunnen. Dat we en klassikaal lessen geven én andere onderwijsvormen aanbieden waarbij de leerling meer invloed krijgt, maar ook meer verantwoordelijkheid heeft. Je bent serieus bezig met onderwijs op maat als leerlingen meer keuzevrijheid krijgen bij het samenstellen van hun vakkenpakket, in plaats van vooraf vastgestelde profielen. Bovendien wordt dan ook die intrinsieke motivatie aangewakkerd!'

5. *Mogen leerlingen bijvoorbeeld over vijf jaar vanuit huis lessen volgen en geven leraren webinars die leerlingen thuis kunnen bekijken wanneer ze willen?*

Lachend: 'Misschien', alleen als het toevoegde waarde heeft of, zo je wilt, een innoverende component in zich draagt ten opzichte van het huidige onderwijs. Het sociale aspect is belangrijk. Dat kun je niet zomaar achterwege laten.'

6. *Wat moeten leerlingen van een vrijeschool in ieder geval hebben geleerd?*

'Ik vind het belangrijk dat leerlingen met een andere blik naar de wereld kunnen kijken. Dat ze creatief zijn en openstaan voor alles wat op hun pad komt.'

CV'tje

Naam	**Jeroen van Arendonk**
Geboortedatum en plaats	**27 maart 1963 in Tilburg**
Studie	**Biochemie in Leiden, promotie: plantenfysiologie in Utrecht**
Voorgaande functie(s)	**Afdelingsleider havo, docent scheikunde op het VCL**
Huidige functie	**Rector, De Vrije School Den Haag**
Guilty pleasure	**'Heb ik niet, als ik iets leuk vind mag iedereen dat weten en dan schaam ik mij daar zeker niet voor!'**

7. *Is er iets waarmee zij het verschil kunnen maken in onze samenleving? En wat doet school daaraan?*

'Wij leren ze nadenken bij alles wat ze doen. School heeft duidelijk een opvoedkundige functie. Je kunt dat niet alleen aan de ouders overlaten of aan de leerlingen zelf. In dat opzicht vind ik samenwerken belangrijk – we zijn allemaal met hetzelfde bezig.'

8. *Is er iets wat je tegen ouders zou willen zeggen?*

'Heb vertrouwen. In jezelf, de school en in je kind! Maar boven alles is het fijn als ouders erop vertrouwen dat we altijd gaan voor het beste resultaat. Ik kijk wat dat betreft echt uit naar het KlassenOuderOverleg (KOOW), maar ook naar de Leerlingenraad.'

9. *Wat mis je nog op school dat er eigenlijk écht bij hoort?*

'Mijn voorganger, Elard Pijnaken, vindt dat leerlingen veel meer ruimte moeten hebben én krijgen om onderzoek te doen. Hij wil dat ze naar buiten gaan, dingen ontdekken, buiten binnenhalen en daarmee gaan experimenten, uitproberen en leren. Ik vind dat ook echt een machtig idee en ga kijken of er in de komende jaren tijd en ruimte te creëren zijn voor onderzoek. Een perfecte uitdaging voor de nieuwe rector, vind je niet?!'

10. *De laatste vraag alweer: Jeroen, wat vind je het mooiste van de vrijeschool?*

'Ik zie dat er sterke, creatieve persoonlijkheden van de vrijeschool komen en onze maatschappij verrijken. Dat is precies een van de dingen die mij enorm aanspreken en waar ik zeker op wil inzetten.'

Oud-vrijeschoolleerlingen

Wat zijn ze gaan doen, waar zijn ze terechtgekomen? Hoe kijken ze terug op hun vrijeschooltijd en heeft deze hun latere carrière beïnvloed? Deze keer oud-leerling

Lilian Farahani

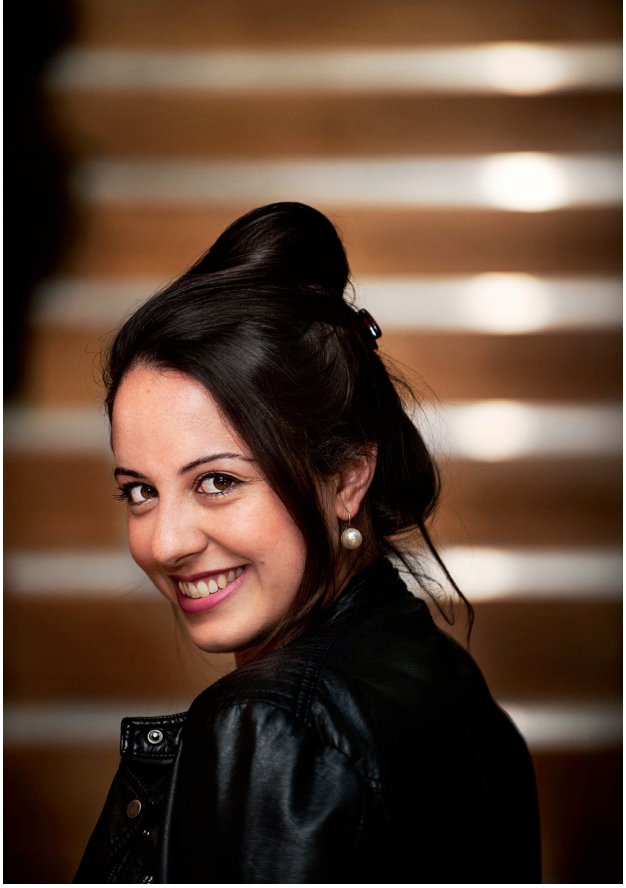

'Een aanstormend talent.' 'Een rijzende ster.' 'Farahani dringt zowel met haar zang- als spreekstem recht in de harten van de toeschouwers.': slechts enkele van de talrijke lovende recensies over Lilian Farahani (27), sopraan en oud-leerling van De Vrije School Den Haag. Een goede reden voor een gesprek over schoolherinneringen, de zangkunst en het omgaan met roem: de kunst van het worden, maar ook blijven wie je bent.

TEKST **ANNA ITALIANER** | BEELD **LILIAN FARAHANI**

Vooraan in de rij

De onderbouw van De Vrije School Den Haag bevond zich op een steenworp afstand van het woonhuis van Lilian. Geen toeval, maar een bewuste keuze. Lilians moeder heeft op de vrijeschool gezeten en haar grootmoeder was medeoprichter van de Tobias school. 'Wij zijn op mijn vierde verhuisd naar de wijk Duttendel, omdat mijn ouders vonden dat mijn broertje en ik zo dicht mogelijk bij de basisschool moesten wonen', vertelt Lilian. 'Ik heb hele goede herinneringen aan de school. Muziek was al mijn grootste vermaak, ik speelde piano en viool, maar op school kwam ik voor het eerst in aanraking met de zangkunst. Sietske Asselbergs was mijn klassenjuffie vanaf de derde klas. Zij leidde een kinderkoor na schooltijd. Zodra ik daar lucht van kreeg, was er ik er als de kippen bij om me aan te melden. Ik vond het koor geweldig. De drang om en de liefde voor het zingen zat er dus al vroeg in. Tijdens de rolverdeling voor de uitvoering stond ik vooraan in de rij om een solo te zingen. Ik vond dat extreem belangrijk. Sietske Asselbergs heeft dit herkend, gevoed en begeleid. Ik had meteen een speciale band met haar. Mijn verblijf op de onderbouw heeft zeker bijgedragen aan mijn liefde voor het zingen.'

Het vuurtje van de zangkunst, dat al brandde op de onderbouw, werd op de middelbare vrijeschool in Den Haag verder aangewakkerd. Lilian Farahani zong solo in kooruitvoeringen, speelde in Anatevka, de IJskoningin en de operette Mikado in Dornach. Lillian: 'De IJskoningin was een toneelstuk, daar zat dus geen muziek in. Daar baalde ik van. Ik heb toen het initiatief genomen en enkele klasgenoten gerekruteerd om samen liedjes te schrijven voor dit toneelstuk, zodat de IJskoningin omgevormd werd tot een muziektheaterstuk. Bijzonder was dat dit initiatief niet werd afgewezen, maar juist omarmd. Ik kreeg alle ruimte (en de verantwoordelijkheid) er iets moois van te maken. Ik ben misschien bevooroordeeld, maar ik denk niet dat ik op een andere school zo veel kansen had gekregen. Wat mij betreft niet dan lof voor de vrijeschool!'

Als ik maar kan zingen

De combinatie van zingen en theater heeft Lilian altijd geboeid. Vanaf haar veertiende was ze naast school actief bezig met muziekonderwijs. Ze ging op zoek naar audities, nam deel aan musical producties en aan een project moderne opera aan het conservatorium. Ook werd ze opgegeven voor het Prinses Christina Concours waar ze in de prijzen viel. Het vuur brandde voort: 'Het kon me niet schelen waar ik zong, áls ik maar kon zingen. Vanaf mijn zestiende was het voor mij muziek wat de klok sloeg. De keuze om na mijn middelbareschooltijd naar het conservatorium te gaan, was echter niet vanzelfsprekend. Ik wilde ook graag psychologie studeren. Eenmaal op het

COSI FAN TUTTE | BEELD COCO DUIVENVOORDE

conservatorium ging het snel, veel sneller dan ik kon denken; ik kreeg rollen in producties en bij operahuizen. Ik ging maar mee in de rollercoaster, het zou ook waanzin zijn geweest om eruit te stappen.'

Publieke status

En de rollercoaster denderde voort. Lilian studeerde cum laude af aan het conservatorium in Den Haag en in Amsterdam. Ze speelde in de meeste nationale operagezelschappen. Veel klassieke maar ook eigentijdse producties. Ze zong, begeleid door grote philharmonische orkesten, en maakte haar internationale debuut. Haar optredens gingen hand in hand met bekendheid, haar werd lof toegezwaaid en ze werd een publiek figuur. Niet altijd even eenvoudig om mee om te gaan. Lilian: 'Hoe bekender je wordt, hoe meer mensen je een status geven, een portret van je maken. Soms is dat flatterend, maar soms ben je ook een mikpunt van kritiek.

'Laat mij maar creëren, ik hou niet zo van vastomlijnde kaders'

Mensen denken: o, die krijgt de hele tijd lof toegezwaaid, dus ik hoef haar niet meer te prijzen. Maar dat heb ik ook nodig. Ik leg wel mijn ziel en zaligheid in mijn optreden. Misschien sta ik zelfverzekerd op het podium, maar ik ben thuis over mijn optreden ook onzeker geweest. Soms moet je ook omarmen dat je een publiek product bent, een imago hebt dat je moet onderhouden. Dat is gespleten, want voor je gevoel bèn je dat niet. In dat licht is het belangrijk mentaal weerbaar zijn en – clichématig maar waar – proberen dicht bij jezelf te blijven. Mijn streven is de publieke bekendheid met waardigheid te incasseren. Kritisch kijken naar jezelf maar ook weten wat je waard bent. Ik vind hier steeds meer de balans in. Familie is dan heel belangrijk, maar ook als ik herenigd wordt met mensen uit mijn schooltijd voelt dat als thuiskomen.'

Mozart

Lilian heeft een fascinatie voor operette en hedendaagse muziek, maar ook Mozart is een grote liefde. 'Ik heb heel veel Mozart gespeeld en gezongen, hij heeft mooie, speelse rollen waaronder kittige kamermeisjes. Zijn teksten zijn waanzinnig rijk en lang niet zo oubollig als iedereen denkt. Je kunt zijn stukken heel mooi vanuit het heden interpreteren, vanuit de moderne mens en je de vraag stellen: hoe beleven wij de emoties nu? Wanneer je dat uitvoert binnen de context van de partituur, is dat voor mij een grote uitdaging. Wat ik leuk vind is dat acteerwerk in een opera steeds belangrijker wordt, dit is ook beïnvloed door de filmwereld. Het gaat niet alleen maar over zingen. Ook hedendaagse muziek met een goed verhaal fascineert me. Het is heel bijzonder wanneer je de eerste bent die zo'n stuk uitvoert. Zoiets biedt mogelijkheden, dat vind ik leuk. Laat mij maar creëren, ik hou niet zo van vastomlijnde kaders.'

Vorig jaar debuteerde Lilian in Frankrijk, in de opera van Nancy. Daar blijft het niet bij: binnenkort vertrekt ze voor een half jaar naar Bern, waar ze drie producties in het Operahuis aldaar gaat uitvoeren. Een druk bestaan. 'Ik kan geen nee zeggen, de kansen die ik krijg zijn vaak te mooi om het niet te doen. Veel is mij overkomen en het is een hectisch leven, maar binnen dit bestaan staat voor mij de vraag centraal: wie wil ik zijn? En niet: wat wil ik bereiken? Het meest interessant is voor mij hoe je je als mens tot dit vak verhoudt. Hoe kan ik mezelf blijven, wie wil ik zijn in de muziekwereld, dat is voor mij het belangrijkste.'

De Rechte en de Kromme

Vormentaal in het leerplan

Kinderen komen op school om te leren over de wereld, met mensen en planten, dieren en dingen en letters en cijfers – om maar wat te noemen. Alles wat er op de wereld is, heeft vorm. Daarom is het leren van de 'vormentaal' belangrijk. Het leren begrijpen van de vormentaal der dingen is een typerend element uit het vrijeschool leerplan. De kinderen ervaren dat bij het 'vormtekenen', een typisch vrijeschoolvak dat in het reguliere onderwijs niet voorkomt.

TEKST JET NIJHUIS | FOTO HAPÉ SMEELE

Kunstzin wekken

Kijken we naar de vorm van een huis, een auto, een blad aan de boom een dier of wat dan ook, dan zien we een vorm: een begrensd vlak. Razendsnel rennen onze ogen langs de buitenrand en trekken een onzichtbare lijn. Deze beweging van de oogspieren wordt in de hersenen opgenomen en we snappen wat we zien: een huis, een blad.

We zien de vorm voornamelijk door het volgen van de buitenlijnen. Die lijnen zijn de neerslag van een oogbeweging. Als we zélf deze bewegingen maken door met een potlood of krijtje over een papier te gaan, dan kunnen we navoelen hoe mooi, hoe krachtig, hoe teer of hoe ingewikkeld de lijnen en de vormen om ons heen zijn. Er ontstaat zo ook verwondering over onszelf. Wie alleen al de vorm van het skelet bekijkt is onder de indruk van de schitterende architectuur ervan. Steiner zegt ‘Levensvreugde, liefde voor het bestaan en daadkracht ontstaan door gevoel te wekken voor de schoonheid van de vorm. ‘En’, voegt hij er dan hoopvol aan toe: ‘dit gevoel, deze kunstzin, veredelt de relatie tussen mensen’. Hij poneert vervolgens de stelling: ‘We kunnen hiermee zelfs voorkomen dat iemand een misdadiger wordt’. Laat ik het erop houden dat kunstzin het kind harmonisch doet opgroeien.

De verstrekkende betekenis van het bezig zijn met de vormentaal rechtvaardigt in elk geval het idee om hier een leervak van te maken.

Recht en krom

De lijn die we met onze ogen volgen langs de rand van een vorm heeft maar twee opties: hij is recht of gebogen. Twee oerbewegingen maken twee soorten lijnen, waaruit alle vormen zijn opgebouwd. In de planten- en

dierenwereld zijn alleen maar gebogen lijnen te zien; bij gesteenten en mineralen, bij lichtstralen maar ook bij gebouwen en apparaten zien we veel rechte lijnen.
De kortste afstand tussen twee punten is de rechte lijn. De beweging is doelgericht. De gebogen lijn koerst echter niet op de snelste manier naar het doel. De gebogen lijn heeft meer tijd nodig. In die buigende beweging wordt de omgeving min of meer meegenomen. Rechte en gebogen bewegingen zijn elkaars tegengestelden: de ronde, gebogen vorm kan ongestoord doorstromen, terwijl de rechte vorm bij de hoeken als het ware een rustpunt nodig heeft om van richting te veranderen – een 'nadenkpunt'. Het is het verschil tussen yin en yang, tussen vrouwelijk en manlijk. In alle lijnen en vormen zijn deze twee basisprincipes van de natuur te ontdekken – zowel om ons als in ons.

Van krabbels naar vormen

Kleine kinderen beginnen al vroeg te tekenen. Het eerste wat ze maken zijn lijnen. Ze bewegen zomaar wat op het papier: rechten en krommen die we vaak betitelen als onbeduidend gekras en gekrabbel. Een wirwar van spiralen, strepen wordt moeiteloos over het blad gestrooid. Er is geen juf die het hen voordoet; het is een natuurlijk en onbewust proces.
Toen mijn kleinzoon van bijna drie een tijd had zitten krabbelen, werd het plotseling stil. Uit mijn ooghoeken zag ik dat hij niet stiekem aan een verboden knopje zat te prutsen, maar dat hij een gebogen lijn tekende die hij sloot. Het was een inspannende bezigheid: aan zijn onderlip hing een lange druppel. Met een zucht van voldoening kwam hij aangedribbeld om zijn cirkel te laten zien. Nog eens ging hij aan de slag en nog eens. Een poosje later ontstond er in de cirkel een kruis. Het kleintje 'vormde' een horizontale en een verticale lijn, midden in de cirkel. Ik vroeg me af: 'Waar kijk ik naar? Een rechte en een gebogen beweging...' En even was het geen koffietijd, maar de eerste scheppingsdag.
Ik kan me goed voorstellen dat mensen als Karel Appel en Paul Klee zich lieten inspireren door kindertekeningen. Zij laten namelijk een elementaire vormenwereld zien die de basis is van alle vormen: recht en krom.

Vormentaal in het leerplan

Voor het vrijeschoolvak vormtekenen is de lesstof geordend naar leeftijd. Eerst worden de beide bewegingen met het hele lijf door de ruimte gemaakt. Er wordt gelopen, gesprongen, gehuppeld enz. Met grote armzwaaien in de lucht 'getekend'- waarna met de hand de beweging op het papier wordt gemaakt. De lijn is een zichtbaar geworden beweging. Wie kan zijn hand al zó sturen zoals hij zelf wil? Het lijkt overbodig om te zeggen, maar het is best handig om te kijken naar wat je doet. Dat is echter niet vanzelfsprekend voor een eersteklasser. Maar gelukkig, met hulp van juf kan het 'mooi' worden.
De rechte en de kromme zijn ook de grondvormen van onze letters. Er wordt daarom ijverig geoefend met het vormtekenen: golfbewegingen, lemniskaten en combinaties en variaties van de twee oervormen. Symmetrische vormen, vormen van links naar rechts of van boven naar beneden en om een middelpunt heen worden zowel in rechte als in gebogen lijnen neergezet. Hiermee wordt ook de ruimte verkend: links, rechts, onder en boven. Tot er in de vierde klas opeens nog een andere ruimte blijkt te zijn: een lijn kan achter of voor een andere lopen! Hoe geven we die derde dimensie weer, die diepte op het platte vlak van het papier? Nu worden de bewegingen in knoop- en vlechtmotieven onderzocht en ontworpen. We gaan daarbij met de kinderen op zoek in het verleden en komen terecht in de wereld van de Kelten en Longobarden, waarvan een oneindig aantal vlechtmotieven bewaard is gebleven in steen en goud. En laten we hier nu de cirkel met het kruis van de tweejarige ook weer tegenkomen, als zonnekruis! De Kelten vereerden met de cirkel het Zonnewezen, die in het kruis van de vier ruimterichtingen van de aarde werkt.
In de zesde klas verandert het tekenen van vormen uit de losse hand in meetkunde met passer en liniaal. De meest prachtige constructies ontstaan door nauwgezet de rechte en de kromme te construeren. Dan blijkt dat je door alleen maar rechten te maken, een gebogen lijn kan laten ontstaan. Ra, ra hoe kan dat?
Behalve met potlood en papier worden op de vrijeschool deze lijnen, motieven en stileringen in eindeloze variaties uitgewerkt in klei, hout en steen. Rechte en ronde bewegingen in de ruimte zien we ook terug bij dans, spel en euritmie.

Vormentaal om ons heen

In de organische wereld tref je vooral gebogen lijnen aan. Veel kunstenaars hebben die natuurvormen als uitgangspunt genomen, in bouwstijlen en (toegepaste) kunst. Jugendstil, Art Deco, de organische en ook de antroposofische architectuur zijn hier voorbeelden van. De organische kunstenaar Hundertwasser creëerde ronde vormen in kamers en lokalen, door in elke hoek een kruiwagen zand te storten.
Veel vrijescholen hebben 'afgehoekte' vormen. Hoe jonger de kinderen, hoe ronder de lijnen in de vrijeschoolruimte: vrije kleuterjuffen knippen bijvoorbeeld de rechthoekige tekenblaadjes tot een meer ovale, organische vorm. Ook typografisch herkennen we de organische vorm in de antroposofische antropos-letter. De rechte vormen en lijnen doen een appèl op helder denken, exactheid en ordelijkheid. Een ruimte met gebogen lijnen en ronde vormen geeft kinderen een atmosfeer om in te kunnen ontspannen en dromen. Beide bewegingen zijn afwisselend nodig om in evenwicht te leven.
Wie zich bezig houdt met recht en krom, verbindt zich met de basisprincipes van het leven. Een klein kind doet dat onbewust en een basisschoolkind leert dit bewust te doen. Door het maken van de twee basisbewegingen wordt de verbinding met het leven sterker. Vormtekenen is een leervak dat vitaliseert. Dit levende en vitale ondersteunen in de ontwikkeling van het kind, is een pijler van het vrijeschoolonderwijs. •

Tegenstelling

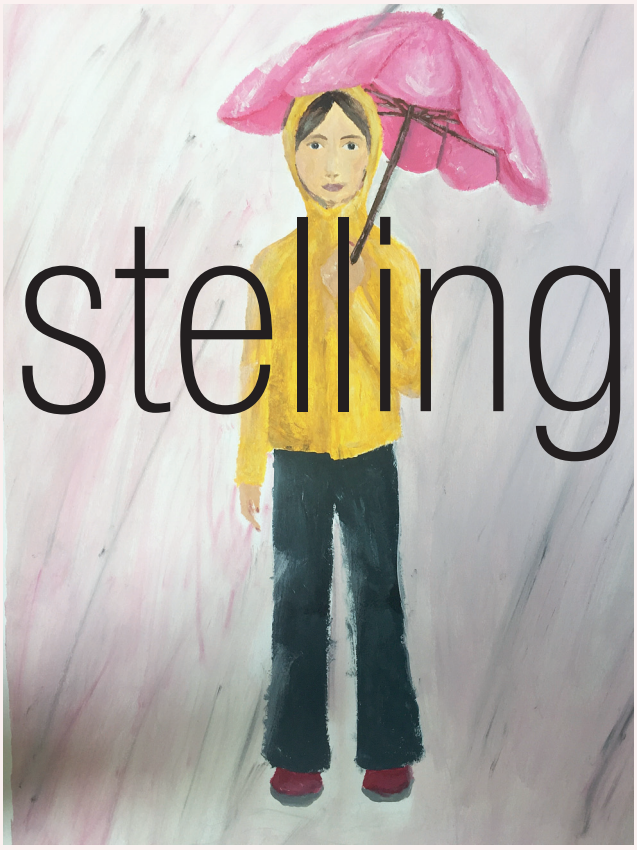

TEKST HANNEKE VAN DEN BOSCH (LEERKRACHT NEDERLANDS)
BEELD YANA VAN MARREWIJK

De tegenstelling met vorig jaar kon niet groter zijn. Vorig jaar stoofden we in september in de lokalen langzaam gaar in de hitte. Onder leraren en leerlingen heerste de sfeer van een verlengde vakantie. Traag, ontspannen en log startte de school op in de Indian Summer. Groepjes leerlingen in opwaaiende zomerjurken en sloffende slippers liepen ontspannen door de gangen of hingen rond de school in pauzes en tussenuren. Heel langzaam ontstond het besef dat er ook nog proefwerken en examens bestonden.

Al weken ploeter ik met mijn zuidwester op tegen de westerstorm in naar school dit jaar. Afgerukte takken liggen her en der op het fietspad waar het water in plassen blijft staan. Lokalen zijn niet warm te stoken en de kou trekt op langs mijn lichaam als ik te lang achter mijn bureau blijf zitten. Leerlingen drommen samen in de overvolle kantine op zoek naar beschutting tegen de slagregens. Leerlingen, ouders en leraren zijn met gestrekt been het nieuwe schooljaar in gegaan.

De nieuwe schoolstructuur is een feit geworden dit jaar, nu de eerste lichting aan het examenjaar havo is begonnen, tegelijk met het aantreden van een nieuwe rector. Ouders en leerlingen vragen vanaf het eerste uur volhardend om planningen, stofomschrijving en lesuurtabellen. Ze weten zelfs al wanneer welk vak op het examenrooster staat in mei. Ik geloof niet dat ik dat eerder heb meegemaakt. Een verscheidenheid aan organisatorische zaken helpt niet mee om de rust te bewaren.

Vertrouwen en rust zijn belangrijk om de opgroeiende jeugd te begeleiden naar de volwassenheid. De huidige generatie die vastgegroeid lijkt te zijn aan hun mobiel, heeft nooit rust. Dag en nacht, binnen en buiten school, zijn zij verbonden met de buitenwereld. Na school gaat het sociale leven gewoon door. Je rustig afsluiten op je kamer is er niet meer bij, dan mis je van alles en daar krijg je dan weer stress van. Er is tegenwoordig een nieuwe huiswerkapp. Die app zorgt ervoor dat je telefoon op bepaalde uren helemaal uitgaat. Volgens mijn dochter is dat ‘dus helemaal niet rustig’, want dan loopt je telefoon vast van alle berichten die je niet kon openen. Sommige jongeren proberen moedwillig telefoons van anderen vast te laten lopen door zoveel mogelijk automatische berichten in groepen te verzenden.

Naast, of deels door de druk van sociale media, is dan ook nog de druk om te presteren toegenomen op allerlei andere gebieden. Dat leidt er gek genoeg niet toe dat de jeugd zich wil onderscheiden. In tegendeel: iedereen wil op elkaar lijken, kopte het NRC in een artikel over de huidige generatie. Dat werd bevestigd door mijn zoon die steeds denkt hetzelfde meisje tegen te komen op school, maar dat zijn in werkelijkheid vier meisjes die exact hetzelfde gekleed gaan.

Langzamerhand keert de rust terug op school. Ouders, leerlingen en leraren zitten weer in het ritme. De nieuwe rector is zo nieuw niet meer. De zevende klassers voelen zich al heel wat na de introductieweken en de eerste schoolexamens staan al voor de deur. Wat enorm helpt is dat alle mobieltjes tegenwoordig aan het begin van de lessen moeten worden ingeleverd in een speciale doos. Heerlijk! Wat een verschil met vorig jaar is dat. Er is een einde gekomen aan de vermoedende strijd van leraren tegen mobieltjes. Samen strijden met leerlingen doen we graag als leraar, maar het strijden tegen mobieltjes voelde als Don Quichot tegen windmolens.

Een inspirerende International Students Conference 2017 in Dornach

De leerlingen van onze 12e klas hebben van 18 t/m 22 april deelgenomen aan de International Students Conference in het Zwitserse Dornach. Deze inspirerende conferentie vond plaats in het Goetheanum, het internationale centrum van de Antroposofische Vereniging waar regelmatig cursussen en conferenties gehouden worden.

Als thema was gekozen: **Challenges Of Our Time – Seeking For A Global Consciousness By Facing Myself**.

De 12e klassers beleefden een week vol lezingen, gesprekken, workshops, creatieve activiteiten, euritmie en muzikale optredens. Het was een bijzondere week, waarin de jongeren met elkaar getracht hebben het beeld van de wereld van morgen concreet te maken.

Kijk op YouTube voor de filmimpressie:
Behind The Scenes – International Students Conference 2017

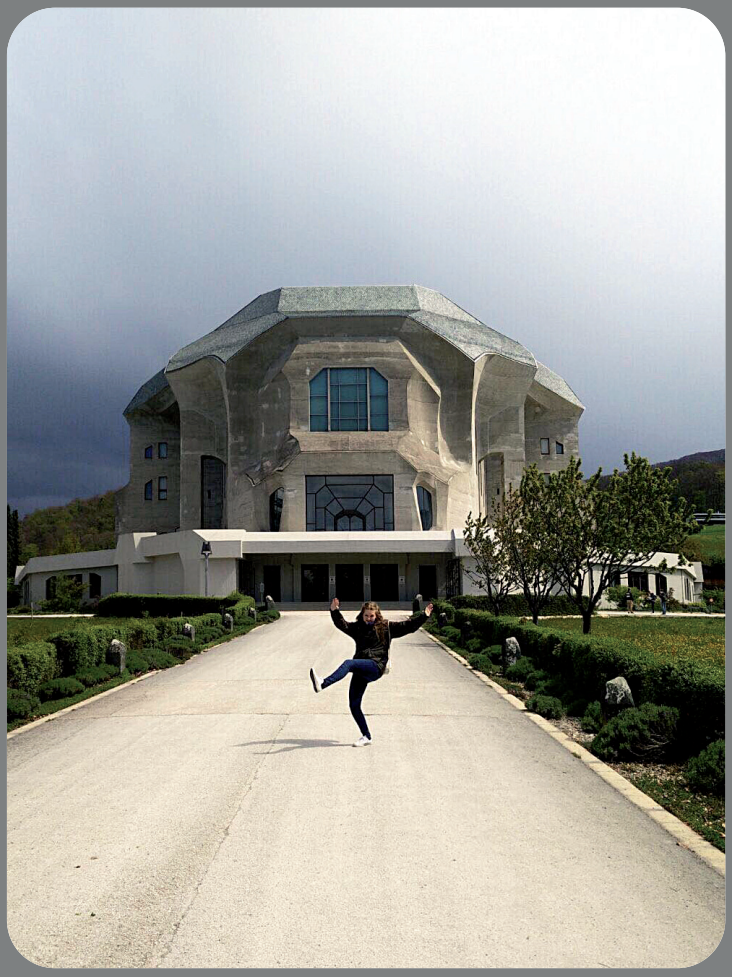

Kennis maken

We ontmoeten elkaar op het schoolplein. “Goedemorgen!” Een nieuwe leerling komt wat schuchter achter vader en moeder aan. “Hallo, ik ben meester Niels, hoe heet jij?” Zachtjes hoor ik een naam die ik herhaal en vervolg met “…welkom op onze school, leuk dat jij er bij komt. Ik wens je veel plezier!” Wij hebben kennis gemaakt.

Op een heel andere manier was ik in een vroeger leven ook bezig met kennis maken. Toen werkte ik nog op de Universiteit van Maastricht. Een gevleugelde uitspraak daar was, dat we op de universiteiten kennis maken en in het hoger onderwijs kennis toepassen. Eerlijk gezegd denk ik daar nu een beetje anders over. Volgens mij maakt ieder mens bijna continue kennis. Al het leren, zowel het bewuste als onbewuste is immers een vorm van kennis maken, toch tenminste voor jezelf. Juist kleine kinderen maken met een onvoorstelbare snelheid kennis met zichzelf en de wereld om hen heen. Alles is nog te ontdekken, te ervaren en steeds maakt het kind weer meer kennis. In de spreektaal zeggen we wel dat je ‘kennis krijgt van …’, maar eigenlijk moeten we dat wat we aangereikt krijgen zelf nog tot kennis maken.

Dat is wat er ook de hele dag door op school gebeurt. Er wordt door juffen en meesters van allerhande leerstof aangereikt, de kinderen krijgen kennis aangereikt, maar maken het vervolgens zelf, naar hun eigenheid tot eigen kennis. Net zo goed reiken de kinderen elkaar in de sociale interactie de hele dag ontwikkelingsstof aan. Soms is dat heel fijn, maar soms is het een kennismaking met de harde kant van ons mensen, de kennismaking met grenzen, uitsluiting of zelfs agressie. Ook daar is veel te leren. Ja kennis maken is fantastisch, maar niet altijd leuk.

Vorig jaar publiceerden David van Reybrouck en Thomas D'Ansembourg een boekje met de titel ‘Vrede Kun Je Leren’. Het boekje circuleert momenteel binnen ons college. Het is een oproep aan onder andere het onderwijs om vrede als vaardigheid te leren aan kinderen. Dat gaat een grote stap verder dan anti-pest programma’s of sociale vaardigheidstrainingen. Het vraagt om zelfbewustzijn (door bezinning), om het uiten van eigen behoeften en gevoelens, en empathie. In zijn wezen gaat het dus eigenlijk om kennis making met jezelf en de ander. Want als we werkelijk in staat zijn om zo kennis te maken dan kunnen we niet anders dan in vrede met elkaar samenleven.

TEKST NIELS SCHIEMAN (SCHOOLLEIDER BASISSCHOOL)

Interview met kleuterleerkracht

Malou Boom

TEKST THERÈSE JOBSE (OFFICE MANAGER)

Ben jij nu de jongste kleuterjuf op de afdeling?
'Ja, dat klopt.'

Je woonde toch eerst in Zeist?
'Ja, maar ik kom uit Brabant, Vlijmen bij Den Bosch. Daar ging ik naar de vrijeschool en de bovenbouw heb ik in Nijmegen gedaan. Ik moest iedere dag met de trein op en neer. Eerst een kwartiertje fietsen naar het treinstation, dan dertig minuten met de trein en dan nog een kwartier lopen. Ik kon kiezen uit Eindhoven of Nijmegen. Het was wel een heel gezellige tijd. Je zat dan met een grote groep in de trein, dus dat was huiswerk maken maar er werd ook veel gekeet! Ik kom nog uit de tijd dat er geen examens werden afgelegd. Ik kreeg geen hbo-advies en heb me toen aangemeld voor een mbo-opleiding. Later bleek dat er toch een hbo-advies op mijn eindlijst stond, maar ik heb het maar zo gelaten. Ik had me al aangemeld voor fashion en design in Den Bosch. Ik heb veel stagegelopen in de theaterwereld, de confectie-industrie vond ik verschrikkelijk, veel haaibaaien en daar hou ik niet van.

Aan het einde van de opleiding ben ik een jaar gaan werken om te sparen voor een wereldreis. Ik had totaal geen idee wat ik wilde gaan doen, waar ik wilde gaan werken. Ik hoopte dat mijn tijd in het buitenland hier antwoord op zou geven. Deze reis ging uiteindelijk naar Zuid-Amerika: Peru, Bolivia en Argentinië, ik was toen 23 jaar. Ik ben deze reis samen gedaan met een oud vriendinnetje van de vrije school Nijmegen. In Bolivia deden we vrijwilligerswerk bij een soort naschoolse opvang voor straatkinderen, in Cochabamba. Daar is mijn liefde en passie voor het onderwijs ontstaan.'

Je ging met een belangrijke levensvraag op reis en kwam terug met een antwoord!
'Ik wilde juf worden! Ik dacht natuurlijk handwerk juf of een opleiding in patroontekenen. Als ik dan een pabo moest gaan doen om bevoegd te zijn als docent dan wilde ik alleen de vrijeschool pabo doen. Ik had zin in een tweede studie en ben toen in Zeist gaan wonen. Had ook echt de behoefte om op mezelf te gaan wonen. Ik begon bij een hospita, op een zolderetage. Later kreeg ik een eigen studio, op de zestiende verdieping met een geweldig uitzicht op heel Zeist. Ik zie het nog voor me!

In het tweede jaar ben ik, naast de pabo, ook een opleiding gestart voor handwerk juf. Toch ook die droom najagen. Dit was een tweejarige opleiding op de zaterdagen. Als ik erop terugkijk was het erg veel, naast ook nog eens twintig uur werken in een biologische winkel. Mijn sociale leven bestond dan ook alleen uit school en medestudenten. In het derde jaar moet je een keuze maken: onderbouw of kleuters. Inmiddels had ik de opleiding tot handwerk juf afgerond, maar heb toch uiteindelijk gekozen voor de kleuterspecialisatie. De liefde voor deze richting groeide met de jaren. Naast mijn vervolg op de pabo gaf ik handwerken op de Hoge School in Leiden. Als ik terugkijk was ik erg ambitieus en nam ik teveel hooi op mijn vork. Dit resulteerde uiteindelijk dat ik pas in het vijfde jaar mijn pabo heb afgerond.

Ik ben toen gaan solliciteren in heel Nederland en werd aangenomen in Den Haag. Tot maart 2016 heb ik heen en weer gereisd tussen Zeist en Den Haag. Toen het duidelijk werd dat ik een aanstelling zou krijgen, ben ik meteen verhuisd naar Den Haag, samen met mijn vriend.'

Wat vind je eigenlijk van Den Haag?
'Bevalt goed. Ik woon nu in Scheveningen, dichtbij het strand. Hier heb je alles, stad, strand en bossen. Veel meer diversiteit dan Zeist. Den Haag voelt niet zo groot als Amsterdam en niet zo klein als Zeist. Het is hierdoor gemoedelijk, met alles direct om de hoek.'

En je hebt inmiddels een hele knappe baby gekregen.
'Ja, Nathan is geboren op 22 december 2016. Nathan betekent geschenk van God. Hij wordt op 8 oktober gedoopt in een katholieke kerk. Mijn vriend is geboren in Rwanda en rond zijn twintigste levensjaar naar Nederland gekomen.'

Hoe is het om nu eindelijk als kleuterjuf aan het werk te zijn?
'Ik ga nu mijn derde jaar in. Ik was vrij realistisch in mijn verwachtingen en ik geniet echt iedere dag van mijn werk als kleuterjuf. Zeker nu ik ook zelf moeder ben geworden kan me nog beter verplaatsen in het reilen en zeilen binnen het gezin. Vanwege mijn eigen moederschap werk ik nu drie dagen, maar wil in maart graag weer vier dagen voor de klas staan. Het fijnste is toch een eigen klas waar je zelf verantwoordelijk voor bent.'

Hoe ziet je toekomst eruit?
'Graag een heel voetbalteam, maar nee. Ik ben eigenlijk heel tevreden met hoe het nu gaat. Ik ben nu heel erg gelukkig en geniet van het gezin.'

Kies snel…

Vlees of vis?	**'Vis'**
Jongen of meisje?	**'Jongen. Ik ben afgestudeerd in het onderwerp: Wat zijn de onderwijs behoeften van jongens?'**
Zomer of winter?	**'Winter, ik hou van sneeuw, maar niet van de kou.'**
Fietsen of wandelen?	**'Fietsen, maar niet voor de lol, het moet wel functioneel blijven.'**
Lievelingseten?	**'Dat verandert per maand, op dit moment zijn dat gevulde paprika's.'**
Wat is het leukste aan Nathan?	**'Zijn lach, hij is altijd vrolijk.'**

Schrijftalent gezocht

Twee keer per jaar verschijnt in het landelijke vrijeschoolmagazine Seizoener een katern van en over De Vrije School Den Haag. In dit 'mini magazine' vertellen docenten en (oud)leerlingen over de leukste school van Den Haag én over wat hen bezighoudt in het huidige vrijeschoolonderwijs.

We zijn op zoek naar extra leden voor onze enthousiaste redactie die bestaat uit leerlingen, twee medewerkers van school en twee vrijwilligers.

Hou jij van schrijven en bladen maken of ben je een kei in adverteerders werven? Meld je dan snel aan via **seizoener@vsdenhaag.nl** of bel voor meer informatie met Manon Vinkenborg op **070-3244300**.

Je bent van harte welkom!
Redactie Seizoener/Vrije School Den Haag

Wil je op de hoogte blijven van Seizoener en toekomstige artikelen?

Volg ons op www.facebook/seizoener. We lezen daar ook graag jouw mening over Seizoener!

Interview met…

Sietske Asselbergs

TEKST ELIZA GERRETZEN (KLAS 12) | BEELD YVONNE MACRANDER

Het is weer tijd voor een interview met een van de geliefde leraren. Deze keer ondervragen wij niet zomaar iemand maar onze conrector: Sietske Asselbergs! Mevrouw Asselbergs betekent al lange tijd voor en achter de schermen erg veel voor onze school, maar wat weten we eigenlijk van haar? Tijd om het kloppend hart van de school eens wat beter te leren kennen…

Waar bent u opgegroeid?
'Ik heb zo'n 5 jaar in Indonesië gewoond omdat mijn ouders daar werkten, maar toen moesten we weg in 1958, doordat Soekarno toen aan de macht kwam. Daarna heb ik deels in Den Haag, Overveen en Voorburg gewoond.'

Hoe was uw kinder- en middelbareschooltijd?
'Ik begon op de basisschool in Overveen, maar toen mijn broertje een hersenvliesontsteking kreeg toen hij een jaar of 6 was, leek het beter om niet naar een gewone maar naar een vrijeschool te gaan. Toen zijn we op de Vrije School in Haarlem terecht gekomen, maar na een half jaar verhuisden we en ging ik naar De Vrije School Den Haag.'

Wat was uw eerste baantje?
'Ik denk dat dat was toen ik op een zomerkamp werkte, als leiding. Dat was het kamp waar ik als kind ook altijd was geweest. Vanaf mijn 14e begon ik daar te werken, je verdiende natuurlijk helemaal niks maar het was wel hartstikke leuk.'

Wat heeft u voor een opleiding gedaan?
'Ik heb hier op school mijn havo gehaald, en toen ben ik naar een pabo gegaan hier in Den Haag. Een jaar later begon de Vrije Pedagogische Academie in Zeist dus toen ben ik overgestapt en heb ik opnieuw het eerste jaar daar gedaan.'

Wat ging u na uw studie doen en hoe kwam u op deze school terecht?
'Nou, tijdens mijn opleiding had ik stages, en toen ben ik op allerlei vrijescholen in Nederland stage gaan lopen, waaronder in Den Haag. Wij waren de eerste groep die was opgeleid als vrijebasisschooldocent dus er was veel vraag naar. Uiteindelijk werd ik toen gevraagd om in Den Haag te komen werken. Hier kon ik eigenlijk alles doen wat ik zou willen, ik werd klassenleraar en ik gaf ook muziek, dat vond ik wel erg fijn.'

Hoelang werkt u al op deze school en welke veranderingen zijn u opgevallen?
'Oh, ik werk hier al gigantisch lang haha. Ik loop als sinds mijn 9e rond in dit gebouw, maar toen ik 23 was begon ik hier als docent. Ik ben er een tijdje tussenuit geweest toen ik kinderen kreeg dus ik weet het niet precies te zeggen maar het zal rond de 36 jaar zijn. In de organisatie zijn eigenlijk de meeste dingen veranderd; vroeger was er een lerarenbestuur van leraren die langer dan 2 jaar op de school werkten en zich betrokken voelden, en dat was het. Nu is er een veel duidelijker bestuur met een rector en conrector en heeft iedereen een duidelijke functie.'

Wat vindt u mooi aan deze school?
'Ik houd erg van dit gebouw, en ik probeer mijn uiterste best te doen om ervoor te zorgen dat iedereen er les kan blijven krijgen, al hebben we eigenlijk al te veel leerlingen… Daarnaast ben ik natuurlijk erg verbonden met de school als organisme. Wij gaan nu verder op wat mensen voor ons hebben opgebouwd. Zo voel ik dat ook echt, als een deel van een geheel, en niet zo van ik heb hier een baan en ik doe maar een beetje mijn werk.'

Wie is uw favoriete collega?
'Dat is flauw, maar die zit nu niet meer op school: meneer Pijnacken. Ik kon goed met hem overweg en hij was een erg fijne collega in de samenwerking, we konden heel snel schakelen met z'n tweeën. Er is hier natuurlijk een aantal collega's met wie ik graag omga, en mensen waarvan ik veel heb geleerd, maar veel daarvan zijn ook al weg.'

Wat zijn uw hobby's buiten uw werk als docent?

‘Vroeger heb ik heel veel gehockeyd, en ik houd nog steeds wel van sport. Tegenwoordig wandel ik veel en ik heb nu ook een racefiets. Skiën vond ik ook altijd erg leuk, maar dat kan ik eigenlijk niet meer. En natuurlijk muziek en zingen, ik zing nu ook nog in een koor. Oh, en mijn kleinzoon, dat is nu eigenlijk mijn nieuwe hobby, hij is net 8 maanden.’

Wat zou u graag nog een keer doen in uw leven?
‘Ik denk dat ik nog weleens die voettocht van Santiago de Compostella zou willen lopen, maar ik weet niet of ik dat kan met mijn knie. Ik zou ook nog wel het noorderlicht nog een keer uitgebreider willen zien. Ik heb het al weleens gezien, op een boot in het noorden van Noorwegen.’

Heeft u een levensmotto?
‘Ja, ik denk het wel. Ik denk dat ik vind dat je moet doen wat je zegt. Dat betekent dat ik moet kunnen waarmaken wat ik zeg. Dat vind ik op school, maar ook in mijn leven thuis, erg belangrijk.
Nog iets anders, is hoe ik mezelf eigenlijk graag zie: als de zuurstofplant in een vijver. Die zie je niet, die zit onder water, maar die zorgt dat er genoeg zuurstof is zodat de planten kunnen leven. Dat vind ik eigenlijk wat mijn werk is hier op school.’

Op welke eigenschap bent u het minst trots?
‘Ik heb niet altijd genoeg geduld, en ik ben onwijs kritisch op mezelf, als ik iets fout doe wil ik het meteen over doen.’

Wanneer zong u voor het laatst?
‘Gister.’ Ook niet vanmorgen? ‘Oh verdomd, natuurlijk, in de hal sta ik altijd te zingen, maar dan niet keihard maar gewoon een beetje neuriënd.’

Oefent u weleens een telefoontje voordat u gaat bellen?
‘Ja, in mijn hoofd, dan bedenk ik wat ik ga zeggen en hoe, vooral bij moeilijke telefoontjes, die zijn er namelijk.’

Waar bent u dankbaar voor?
‘Dat is heel lastig weet je dat. Ik ben zo kritisch, dat ik het moeilijk vind om te bedenken. Ik ben denk ik blij, dankbaar ook wel, dat ik hier op school kan doen wat ik wil, en natuurlijk het leven wat ik mag leiden met mijn kinderen en kleinkinderen. Het allerleukste vind ik de levensbeschouwing lessen, ik ben heel dankbaar dat ik die mag geven. Ik heb het eigenlijk hartstikke goed.’

Wat zijn grappige gewoontes van u die niet veel mensen van u weten?
‘Nou ja, ik ben verslaafd aan Labello, maar als je goed oplet merk je dat wel. Ik ben ook wel echt een control freak, ik moet bijvoorbeeld zeker weten door wie de school wordt afgesloten en dat ‘ie wordt afgesloten, anders ga ik niet naar huis. Dat soort dingen.’

Als u morgen wakker zou worden met een superkracht, welke zou dat dan zijn?
‘Ik ben mezelf aan het scholen voor geweldloze communicatie, daar doe ik trainingen voor. Dus om vrede te veroorzaken in groepen en gemeenschappen, dat zou wel een hele mooie zijn. Dat je een ruimte binnen kan lopen en er een soort vrede uitstraalt, als een soort Dalai Lama.’

Noem een gênant moment uit uw leven.
‘Oh, dat zijn er vast genoeg... Dat je net iets over iemand loopt te vertellen, want dat doen we natuurlijk toch allemaal, en dan komt die persoon binnen, zoiets. Dat is natuurlijk vervelend, want je wilt eigenlijk helemaal niet roddelen. Maar echt een gênant moment...? Ja! Bij de pedagogische vergadering op vrijdag, vergeet ik altijd iemand voor te stellen. Dat vind ik zo gênant, ik wil het altijd allemaal goed doen.’

Waar slaapt u in?
‘In een pyjama? Bedoel je dat? Ja daar slaap ik in, ik houd niet van nachtjaponnen.’

Wat drinkt u het liefst?
‘Water, en jasmijn thee. Soms ‘s ochtends een kopje koffie.’

Binnen of buiten?
‘Buiten.’

Simpel of ingewikkeld?
‘Ik doe liever altijd dingen simpel, maar het leven is niet altijd simpel.’

Waar kunt u zich over verbazen?
‘Over een heleboel dingen… Ik kan me ook weleens over kinderen verbazen, dan steekt iemand opeens zijn vinger op en vertelt dan iets wat ik niet had verwacht, dan verbaas ik me daarover dat ‘ie dat zo voor de klas durft te zeggen. Maar dat is dus wel positieve verbazing.’

Noem 3 dingen waar u vrolijk van wordt.
‘Ik word heel vrolijk van mijn kleinzoon, ik word blij als ik gewoon lekker kan fietsen en wandelen. En soms heb je een film of serie waar je ook lekker echt even om kan lachen. Stom genoeg is dat bijvoorbeeld ‘The Nanny’, daar kan ik zo van genieten.’

Welk woord gebruikt u misschien iets te vaak?
‘Ik heb niet echt stopwoorden volgens mij... weten jullie misschien iets? U zegt wel vaak ‘Jeetje Mikkie’. Oja, dat is meer een soort uitroep, maar ik heb een nieuwe: holysmoke, dat zeg ik nu ook vaak.’

Als u een dier zou zijn, welk dier zou dat dan zijn?
‘Misschien een hond, of een olifant. Modok haha.’

Welke bekendheid zou u nog weleens willen ontmoeten?
‘Ik denk de Dalai Lama, ik vind dat wel bijzonder wat hij doet en wat hij uitstraalt, hem zou ik nog wel willen ontmoeten.’

In het kort

Naam	Sietske Asselbergs-Hagedoorn
Geboortedatum en plaats	3 juni 1954, Jakarta
Sterrenbeeld	Tweelingen
Gezinsleden	Drie dochters en echtgenoot
Lievelingseten	Pizza en sushi

Marcel Nieuwland...

speelt naast zijn werk als docent Engels op De Vrije School Den Haag in een rockband waarmee hij binnenkort op Spotify te beluisteren is en hij is door zijn lengte in de gangen niet te missen. Het is altijd leuk om wat meer te weten te komen van de leraren die we elke dag tegenkomen, of je nou wel of geen les van ze hebt. Deze keer vroegen we meneer Nieuwland naar zijn leven...

TEKST LIEVE VAN DAM (KLAS 12) | BEELD YVONNE MACRANDER

In het kort

Geboren op	**29-06-1968 in Schiedam**
Sterrenbeeld	**Tweelingen**
Woont	**met zijn vrouw Carolien, dochter Berber (19) en zoons Tijmen (15) en Stijn (8)**
Eet het liefst	**pasta Vongole**

Hoe was uw kindertijd?

'Ik ben opgegroeid in Schiedam en speelde veel buiten op straat, er waren toen nog veel minder auto's. Ik was niet zo'n schoolkind. Ik ging naar zowel een reguliere basisschool als middelbare school en heb daar mijn havo uiteindelijk met horten en stoten gehaald.'

Wat was uw eerste baantje?

'Toen ik van school afkwam werkte ik bij een groente- en fruitbedrijf waar ik dan de telefoon moest opnemen en bestellingen verwerken. Tijdens school had ik ook al wel een bijbaantje, een krantenwijk.'

Wat deed u nadat u van school kwam?

'Ik ging het bedrijfsleven in en had allerlei verschillende baantjes. Na een stuk of 12 verschillende banen ben ik bij een

vriend van mij terecht gekomen en zijn we een bedrijf in rubber en kunststoffen gestart. We waren in het begin met zijn tweeën en hebben dat bedrijf in een paar jaar laten groeien tot 25 werknemers. Ik heb daar een hele tijd met plezier gewerkt en mooie ervaringen opgedaan. Het was heel divers werk, maar het bedrijf groeide op een gegeven moment niet meer echt en ik raakte er ook een beetje op alles uitgekeken. Toen wilde ik eigenlijk iets heel anders, iets wat ik echt heel leuk vond. Meneer Ehlert, een goede vriend van mij die hier ook op school werkt, zei dat onderwijs ook wel wat voor mij zou zijn. Ik heb toen stiekem 's avonds de lerarenopleiding gevolgd zonder dat mijn collega's het wisten, omdat ik wel zeker wilde weten of ik dat echt leuk vond. Na een paar maanden vond ik het helemaal geweldig. Toen kwam ik uiteindelijk hier op deze school terecht.'

Hoe lang werkt u hier nu en zijn er veranderingen bij u opgevallen?
'Ik werk hier nu vier jaar. Toen ik begon bestond de Engelse sectie enkel uit mevrouw Schouten en mijzelf. Er was nog weinig overleg en iedereen volgde echt zijn eigen lijn in de lessen. Nu wordt er veel meer materiaal gedeeld en samengewerkt, dat vind ik een positieve verandering!'

Wat vindt u mooi/bijzonder aan onze school?
'De leerlingen! Ik merk echt verschil tussen vrijeschoolleerlingen en leerlingen uit het regulier onderwijs. Ik kan niet echt benoemen wat dan het verschil is, maar ik denk dat iedereen dat wel merkt. De sfeer is anders. De spirituele verdieping die we als docenten zoeken vind ik ook heel bijzonder.'

Wie is uw favoriete collega?
'Ojee dat gaat natuurlijk gelezen worden... als ik moet kiezen: Rimmert Leverland!'

Wat zijn uw hobby's buiten uw werk als docent?
'Muziek maken. Ik zing en speel gitaar in een bandje: Death By Audio en we staan over een tijdje op Spotify! We treden op in kleinere zaaltjes en podia. Vroeger was ik fanatiek handballer en dat deed ik op redelijk hoog niveau. Toen speelde ik ook wel een beetje muziek maar dat is later pas echt gekomen.'

Wat zou u graag nog eens doen in uw leven?
'Ik heb een oud volkswagenbusje en daarmee zou ik nog wel graag een mooie reis willen maken, naar China bijvoorbeeld, allerlei culturen proeven. Dat lijkt me wel heel gaaf!'

Wat is uw levensmotto?
'Wat ik mezelf altijd voorhoud is: als je iets echt heel graag wilt, moet je daar ook naar reiken. Ik zat in een hele andere situatie en wilde leraar worden, dat heb ik gedaan en dat heeft me geleerd dat als je iets echt graag wilt en je bereid bent om er dingen voor opzij te zetten, dan kan dat.'

Als u morgenochtend wakker werd met een superkracht, welke zou dat dan zijn?
'Vliegen.'

Grappige feiten

Op welke eigenschap bent u het minst trots?
'Op het feit dat ik snel mensen kan veroordelen of geïrriteerd kan raken door mensen.'

Wat is uw favoriete dag van de week?
'Zondag!'

Heeft u op dit moment een liedje in uw hoofd?
'Ja, een nieuw nummer van Death by Audio wat ik heb geschreven: 'This love will kill us'.'

Wat is iets grappigs wat niemand van u weet?
'Ik vind het heel leuk om 's ochtends voor iedereen boterhammen te smeren, dat vind ik heel gezellig.'

Vertel eens een gênant moment uit uw leven?
'Voor mijn eerste afspraak met de toenmalige rector Elard Pijnacken wilde ik snel een bekertje thee halen. Ik was al laat dus ik deed twee dingen tegelijk en ik sloeg het net volgelopen bekertje met heet water per ongeluk weg. De hele inhoud vloog over mijn broek, ter hoogte van mijn kruis. Het leek net alsof ik het in mijn broek had gedaan. Ik moest met een nat kruis het kantoor van de rector instappen. Hij zag het en zei: 'Het toilet is hiernaast hoor' en begon te lachen. Ik kon wel door de grond zakken…'

Wat vindt u het fijnste vervoermiddel?
'Mijn oude volkswagenbusje.'

Wat drinkt u het liefst?
'Een glas rode wijn.'

Hoe lang staat u 's ochtends voor de spiegel?
'Best lang! Vijf minuten ofzo.'

Waar kunt u zich aan ergeren bij mensen?
'Als mensen treuzelen.'

Liever een kopje thee op de bank of zuipen in de kroeg?
'Zuipen in de kroeg.'

Welk woord gebruikt u te vaak?
'Zegmaar'.

Als u een dier was, welk dier zou u dan zijn?
'Een luiaard, dat lijkt me heel fijn.'

Welke beroemdheid zou u willen ontmoeten?
'Paul Weller, een Engelse muzikant. Hij is echt een beetje een idool voor mij.'

Eindreis naar Boedapest

Afgelopen schooljaar ben ik met mijn klas op eindreis gegaan. We gingen naar een stad en land dat voor verreweg de meesten nog onbekend terrein was: Boedapest, Hongarije. Dit hadden we dan ook bewust gekozen. Om geld te sparen gingen we niet met het vliegtuig, maar met de bus. Een rit van ruim 20 uur. Het was supergezellig. Iedereen had bergen eten, boekjes, kaarten en een slaapzak mee. Iemand had zelfs twee Nintendo's meegenomen, waardoor er de hele nacht Mario Kart werd gespeeld.

Voordat de nacht goed en wel was gevallen, stopten we nog bij een aantal tankstations, waar we met onze Boedapest-truien op de foto gingen. Dit is later een leuke fotoserie geworden, waar je ook steeds vermoeidere hoofden ziet. Na wat potjes Mario Kart, kon ik niet zo goed in slaap komen, dus luisterde ik maar muziek terwijl om me heen iedereen in slaap viel. Uit het raam zag ik Duitsland aan me voorbijschieten, terwijl ik langzamerhand toch in slaap viel.

Hippe stad

De volgende ochtend stopten we al vroeg, om met z'n allen te ontbijten. Dit was nog net in Duitsland. Omdat we budget hadden bespaard, konden we toch goed ontbijten. Na een heerlijke apfelstrudel te hebben gegeten, kwamen we eindelijk aan in Boedapest: een hippe, leuke stad met hier en daar nog wat sporen van het communisme. We sliepen in een hotel met o.a. een voetbaltafel, waar veel gebruik van werd gemaakt. Vanuit de kamers had je uitzicht op een soort binnenplaats van

het hotel. De kamers waren vrij ruim, en bij elke kamer zat een kleine badkamer. De bedden – althans, mijn bed – waren iets minder; je voelde de vering in je rug. Iets wat overigens vrij weinig uitmaakte, aangezien ik toch wel snel in slaap viel.

Toen we wakker werden, keek ik naar buiten. Het sneeuwde! En niet zo'n beetje ook. We gingen met de metro naar het parlementsgebouw: een mooi, tot in de puntjes afgewerkt gebouw. Het contrasteerde sterk met de andere gebouwen, waar soms oude kogelgaten waren dichtgemaakt met pleisterwerk. Vanbinnen was het gebouw nog mooier: er was een gouden zaal die diende als een soort 'Tweede Kamer' en een kroon die streng bewaakt werd.

Wie is de mol?

De volgende dag was het beter weer, we gingen naar de markthallen. Er was typisch Hongaars eten, kleding, souvenirs, speelgoed, noem maar op. En allemaal was het omgerekend spotgoedkoop. Ik at goulash, samen met wat vrienden. Het was kortgezegd varkensvlees met een lekker sausje. Die avond gingen we met de hele klas eten in een Hongaars restaurant. Drie keer raden wat we kregen: goulash! Het was wederom superlekker.

Die avond deden we in groepjes een soort 'Wie-is-de-mol spel', waarbij we elkaar ongemerkt moesten fotograferen. Ook moesten we foto's maken van de toeristische attracties in Boedapest, en die zo goed mogelijk na fotograferen van een plaatje. Het was heel gaaf om in een donker Boedapest door de metrostations te rennen, hopende dat je niet gefotografeerd werd.

Oorlogsmuseum

De ochtend daarna gingen we naar een oorlogsmuseum. Er was een hele grote muur vol met foto's van slachtoffers van zowel de Eerste en Tweede Wereldoorlog. Beide oorlogen hebben natuurlijk een grote impact gehad op Hongarije. Verder waren er veel oude uniformen en posters uit die tijd.

Met de klas drentelden we door Boedapest, en af en toe pakten we de metro. We gingen naar iets waar we ons allemaal erg op hadden verheugd: de thermische baden. Dat was heerlijk: de stoom van het hete water vormde een Efteling-achtige mist en het water had een lekkere kruidige geur. Aan de andere kant van het bad zaten oude Hongaarse mannetjes schaak te spelen.

De laatste dag bereikten we het letterlijke hoogtepunt, toen we de Citadella op gingen: een berg met uitzicht over heel Boedapest. Omdat het lekker weer was, was er heel veel te zien. Beneden zagen we ook rondvaartboten over de Donau varen, daar waren we daarvoor ook op geweest. We bezochten nog een kerk en daarna mochten we in groepjes gaan bedenken waar we gingen eten. Ik ben met een groepje voor ongeveer €5,- per persoon uitgebreid hamburgers én pizza gaan eten. Toen we terugkwamen moesten we alweer onze tassen in gaan pakken.

De volgende dag gingen we terug. Wat was het gezellig met z'n allen, ik heb een superleuke tijd gehad!

TEKST & BEELD TIJN MANCHE (KLAS 11.2)

Magie op het

zwarte vlak

Bordtekenen

Alleen vrijescholen hebben nog van die ouderwetse zwarte schoolborden in de lokalen hangen. Ze worden inmiddels omringd en ook verdrongen, door de oh zo vernuftige digitale exemplaren. Gaat ook bij ons het mooie ambachtelijke werk op het zwarte vlak verdwijnen?
Paul van Meurs, oud-vrijeschoolleerkracht, is overtuigd van de kracht van de bordtekening – en vindt digiborden geen geloofwaardig alternatief. In zijn atelier in Tilburg hadden we een gesprek over zijn boek Bordtekenen en de magie van het vak.

TEKST **FRANS SCHOBBE** | BEELD **PAUL VAN MEURS**

Vier boeddhistische monniken buigen zich vol overgave gedurende wel drie volle weken over een zandmandala. Als die dan zijn religieuze functie heeft vervuld, wordt hij met een paar bezembewegingen uitgewist – en het zand wordt in de rivier geofferd. Hoe mooi kan vergankelijkheid zijn?
Vrijeschoolleerkrachten kennen het geheim, maar ze moeten het wel koesteren. De kunst van het bordtekenen lijkt daar wel wat op. Vrijeschooljuffen en -meesters wijden zich ook met overgave aan de kunst en vernietigen dat moois weer, zij het niet met een bezem. Maar net zoals de kunst van boeddhistische monniken, is ook het bordtekenen een kunstvorm in de marge, en misschien wel een verdwijnende.

Kunstzinnig onderwijs

Een van de vaardigheden waarmee vrijeschoolleraren laten zien wat 'kunstzinnig onderwijs' nou eigenlijk betekent, is bordtekenen. Zo'n fraai bewerkt schoolbord illustreert hoe vakken als aardrijkskunde, geschiedenis en natuurkunde kunstzinnig vormgegeven kunnen worden. Maar ook rekenen en taal zien er op een bord vaak zeer fraai uit. Op veel scholen in het hele land zie ik daar steeds weer verrassend originele voorbeelden van. Het zou best eens kunnen dat Paul van Meurs daar op de achtergrond een belangrijke rol in heeft gespeeld. Hij gaf namelijk vele jaren bordtekencursussen.
Tegelijk zien we om ons heen dat we de enigen zijn die nog zo werken. De belangrijkste vraag is dan ook waarom Paul van Meurs in een tijdsgewricht waarin bijna het gehele onderwijsveld de schoolborden heeft ingeruild voor digiborden, met dit onderwerp komt. Paul: 'Durven tekenen op een bord, en dan ook nog eens terwijl de kinderen kijken, dat is eigenlijk mijn beleid. Leerkrachten over die drempel heen helpen, daar gaat het mij om. Ik vind dat de kinderen moeten zien hoe hun leraar strijd moet leveren om iets neer te zetten. Tijdens het vertellen krabbelt hij wat op het bord. Wat er dan gebeurt is dat het vlotte schetsje dat je dan maakt, door de kinderen in hun fantasie wordt gevuld.' Dat over de drempel helpen heeft Paul tien jaar lang tijdens de Zutphense zomercursus, een verdiepingscursus voor vrijeschoolleerkrachten, in praktijk gebracht met zijn bordtekenlessen.

Dooie digiborden

'Kijk,' zegt Paul, 'Hier kun je zien waarom ik bordtekenen zo belangrijk vind. Met vrijwel niets kun je diepte, schaduwen, bomen, schepen, van alles maken, terwijl je het eigenlijk niet tekent. Dat maakt bordtekenen zo magisch. En dat krijg je met geen enkel ander medium zo groot voor een klas zichtbaar gemaakt. Ik zie nu die digiborden ontzettend veel verschijnen. Ik zie de waarde er wel van – ik bedoel, ik kan daarmee zo een film tonen, een sheet laten zien of wat dan ook. Maar in kunstzinnig opzicht vind ik het kaal en doods. Ik hoop dat er digiborden komen met twee zwarte flappen, zodat je het bordtekenen kunt doorzetten met in het midden je digibord – dat lijkt me prima.' Ik merk op dat er toch op vrijescholen nog niet zo gek veel digiborden hangen. Paul: 'Dat klopt, ze doen hun opmars. En niet alleen

‘Het is net als met de boeddhistische zandmandala’s. Hoe mooi kan vergankelijkheid zijn?’

voor ‘erbij’, maar echt in plaats van. Er worden nog geen beslissingen genomen, maar er wordt op veel scholen wel over vergaderd.’
Het is niet alleen het contrast tussen kunstzinnig bordtekenen en het aanklikken van een afbeelding op een digibord dat Paul stoort. ‘Ik kan het niet verklaren, maar als ik naar een zwart bord kijk, dan wijkt dat vlak op de een of andere manier voor mij terug. Ik heb het gevoel dat een digibord echter zich alleen al door het witte vlak opdringt – en het kind kan daaraan niet ontsnappen. Zelfs als het bord niet aan staat, werkt het vlak op je in.’

Ambacht en popart

We bladeren door het boek Bordtekenen. Hier en daar stopt Pauls hand en wijst hij op iets; over de vele tekentechnieken wijdt hij graag uit. Zoals de rastertechniek. ‘Ik heb er lang over nagedacht of ik die techniek in het boek zou opnemen,’ zegt hij. ‘Maar ik heb dat rasteren tien jaar lang gedaan, op de Zutphen-cursus. Ik heb daar zóveel mensen trots weg zien gaan in de wetenschap: ‘ik krijg dat voor elkaar’ dat ik ervoor gekozen heb om het wel op te nemen. De rastertechniek is eigenlijk een handigheidje voor kunstenaars om een afbeelding in de juiste proporties op het lege vlak te krijgen. Popart kunstenaars maakten er veel gebruik van. Ik raad het gebruik aan als je twijfelt over je eigen vaardigheid op het grote vlak.’
Paul is ook wel te porren voor een echte klassieker binnen de vrijescholen: het arceren, ofwel de ‘schuine streepjes’. Maar wel met enig voorbehoud. ‘Die techniek wordt nogal overgewaardeerd. Ik zie mensen arceren omdat dat in de vrijeschool zou moeten. Steiner heeft daar slechts één keer iets over gezegd, bij een bezoek aan de eerste vrijeschool. Daar was een gebrandschilderd raam gearceerd geslepen. En toen heeft hij gezegd: ‘Ja, so kann man das auch machen.’ En daar is die hele arceercultuur uit voort gekomen. Aan de andere kant kunt je op die manier wel met heel weinig veel bereiken. Het is wel een gerechtvaardigde techniek, maar één van de vele.’

‘Kijk, ik heb een orkest getekend en daar klopt geen ene mallemoer van, maar je ziet hier een orkest’

Een beetje lef

Het gaat Paul van Meurs bij dit boek echter vooral om het ontstaansproces bij het bordtekenen. ‘Een kant en klare tekening, daar heb je geen fluit aan. Je moet de weg erheen zien – en het lef hebben om in het leerproces dat op het bord te laten zien wat je op dat moment kan. Dat is genoeg, zeker voor de kinderen. ‘Kijk’, zegt Paul en hij wijst op een schetsboek. ‘Dit is Roodkapje en dat is het huisje. Meer dan twee rode veegjes zijn het niet maar het is toch méér dan dat. Wij onderschatten nog steeds de kinderlijke fantasie. We zitten vast in onze eigen gestolde afbeeldingen. Leraren die tegen mij zeggen dat ze niet weten hoe ze mensen moeten tekenen, die leer ik dat in een paar uur’. ‘Maar,’ voegt hij er aan toe, ‘vanuit de geste, het grote gebaar. Kijk, ik heb een orkest getekend en daar klopt geen ene mallemoer van – maar je ziet hier een orkest. En het zijn alleen maar wat rondjes en wat krabbels, en een beetje lef.’
Misschien is dat wel precies wat we nodig hebben om de kunst van het bordtekenen te redden van de ondergang. Een beetje lef en het mooie boek van Paul.